

DARINKO MUNIĆ,

Zavod za povijesne i društvene zna-
nosti JAZU, Rijeka, Braće Šupak 5

Izvorni znanstveni rad UDK 634.8
(497.13) »1775« (091)

RIJEČKI VINOGRADI 1775. GODINE

U prilogu se objavljuju dva popisa vinograda i njihovih vlasnika na području Rijeke (»territorio di Fiume«) i Podbrega (»territorio di Podbreg«) od 20. ožujka 1775. godine, koji su pohranjeni u Arhivu Hrvatske u Zagrebu. Radi se o dvije nekadašnje upravno-administrativne cjeline, koje danas čine jedan dio grada Rijeke. Na osnovi podataka što ih izvori sadrže ustanovljava se broj vinograda i njihovih vlasnika, predjela na kojima se vinogradi prostiru, te socijalni i etnički sastav stanovnika Rijeke i Podbrega koji su 1775. godine bili njihovi vlasnici. Tabularnim prikazima i popisom svih vlasnika nekadašnjih riječkih vinograda sistematiziraju se podaci iz dvaju popisa koje ovdje po prvi put objavljujemo.

Već pri prvom, najstarijem pisanom spomenu imena grada Rijeke u obliku **Rika**,¹⁾ uz ime jednog njenog iseljenika »**Dominicus de richa**« spominje se i vinograd. Doduše, ne radi se o riječkom vinogradu, ali nas ta vijest posredno upozorava na vrlo ranu povezanost stanovnika Rijeke i vinograda. Naime, riječ je o pergameni koja je nastala između 1230. i 1233. godine, a kojom je puljski podestat molio ravenškog nadbiskupa Tederika, da ispita i presudom riješi pitanje spornog vinograda, kojeg već osam godina drži Dominikov sin Warient, koji tvrdi, da je »Petar Dente doista prodao Dominiku 'de richa' vinograd i kupovina je isplaćena pred svjedocima.«²⁾

Međutim, uz posjedovanje, obradu vinograda i proizvodnju vina, nisu bili vezani samo povremeni riječki doseljenici. Povoljni mediteranski klimatski uvjeti, zemljište i geografski smještaj Rijeke, omogućili su njenim stanovni-

1) Daniilo KLEN, »Rika, 750 godina od prvog spomena imena Rijeke«, Posebni prilog časopisa *Dometi*, god. XIII, br. 3/4/5, Rijeka 1980, str. I—XII.

2) I s t o, str. X. »*Dominicus de richa*« doseljenik u Pulu, početkom XIII stoljeća, uz svoje je ime kao posebnu oznaku pridodavao i ime mjesta iz kojeg je u Pulu doselio. Inače, ovim uvodno navedenim izvorom D. Klen u citiranom radu potkrepljuje svoje stajalište, da je upravo *Rika* najstariji naziv za Rijeku u povijesnim izvorima, a ne latinski »*Flumen*« ili »*Flumen sancti Viti*«.

cima, stanovnicima okolnih mjesta, kao uostalom i cijelog ovog prostora stalno bavljene vinogradarstvom. Zbog toga je posve prirodno da su razmještaj pojedinih vinograda, uzgoj vinove loze i proizvodnja vina, desetak i podavanja od vina, trgovina vinom, prodaja, preprodaja, kupovina, nasljeđivanje, zavještavanje i sporovi oko vinograda, elementi stalno prisutni u pisanim povijesnim vrelima o Rijeci.

Prisutnost spomenutih elemenata ove gospodarske grane potvrđuju nam sadržaji sačuvanih izvornih vrela za povijest Rijeke od XIII stoljeća do najnovijih dana. Zbog prirode našega rada ovdje ćemo samo uzgredno spomenuti tek neke primjere vezane uz vinogradarstvo Rijeke, koje nalazimo u najpoznatijim izvorima riječke povijesti.

Tako se u jednom urbaru za kvarnerske posjede (Rijeka, Kastav, Veprinac, Mošćenice, Lovran i Brseč) Devinaca i Walseeovaca iz oko 1400. godine, kao jedna od obaveza Riječana navodi i desetak od vina.³⁾ U nešto kasnije nastaloj notarskoj knjizi riječkog kancelara Antuna de Renno de Mutina (1436—1461),⁴⁾ riječki je notar na niz mjesta unio podatke o vinogradima, njihovim vlasnicima, kupnji, prodaji, preprodaji, sporovima i dr. Pitanje uzgoja vinove loze i proizvodnje vina nije, dakako, u svojim odredbama mogao zaobići ni osnovni akt riječke srednjovjekovne autonomne komune — Statut grada Rijeke iz 1530. godine.⁵⁾ I u stoljećima koja su potom uslijedila vinogradarstvo se kao grana privrede često nalazi u sadržajima sačuvane arhivske građe. U tom smislu posebnu vrijednost imaju sačuvani dokumenti iz XVII i XVIII stoljeća isusovačkog kolegija na Rijeci. Ta je obimna građa danas pohranjena u fondu »Isusovački samostani — Rijeka«,⁶⁾ a nalazi se u Arhivu Hrvatske u Zagrebu. Konačno i jedna dana-

3) Urbar su do sada objavila dva autora: Milko KOS, »Jedan urbar iz vremena oko 1400, o imanjima Devinskih i Walseeovaca na Kvarneru«, *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*, (dalje: VDAR), sv. III, Rijeka 1955—1956, str. 345—364 (1—20) i Danilo KLEN, »Riječki urbar (1390—1405)«, *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu*, (dalje: VHARIp) sv. XX, Rijeka 1975—1976, str. 151—163 +faksimili. U popisu urbarijalnih obaveza Rijeke (*Sant Veit in der stat*) uz ostalo stoji: »*Zeheut. Item traid. Item Wein. Item jugent*«, M. Kos, n. dj., str. 360(16); D. Klen, n. dj., str. 157.

4) I knjiga riječkog kancelara i notara Antuna de Renno de Mutina objavljena je u dva navrata. Prvi je knjigu objavio Silvino GIGANTE, »*Libri del Cancelliere*«. Vol. I, Cancelliere Antonio di Francesco de Renno, Fiume 1912, a nastavak je uslijedio u Rivista »*Fiume*« 1931, a.X, str. 3—153. Nakon S. Gigantea notarsku knjigu Antuna de Renno, ustvari ispravke, prepravke, dopune čitanja izvornika objavio je u tri dijela Mirko ZJACIĆ, »Knjiga riječkog kancelara i notara Antuna de Renno de Mutina (1436—1461)«, I—III, VDAR, sv. III, Rijeka 1955—1956, str. 5—343; sv. IV, Rijeka 1957, str. 85—225; sv. V, Rijeka 1959, str. 225—459.

5) Vidi: Zlatko HERKOV, »*Statut grada Rijeke*«, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb 1948.

6) Vidi: Darinko MUNIĆ, »Građa arhivskog fonda 'Isusovački samostani — Rijeka' u Arhivu Hrvatske u Zagrebu«, VHARIp, sv. XXV, Rijeka 1982, str. 435—442.

šnja riječka gradska četvrt — **Brajda**,⁷⁾ porijeklo svoga imena zahvaljuje vinogradima. To nije slučajno, kao što ćemo iz našeg daljnjeg teksta vidjeti. Brajda je nekad bio predio s vinogradima izvan gradskih zidina. Tijekom vremena Rijeka se širila, a urbanizacijom područja oko gradskih zidina vinogradi su istisnuti i na kraju su nestali.

Ovi tek nasumce odabrani primjeri o vinogradarstvu, ne mogu ni približno pokazati koliko je značenje te privredne grane bilo u okviru povijesti gospodarstva Rijeke. Oni su samo ukaznice koje rječito potvrđuju prisutnost i postojanje uzgoja vinove loze i proizvodnje vina tijekom minulih stoljeća na području današnje Rijeke. Dakako, vinogradarstvo i svi njegovi činioci, kao dio cjelokupnog gospodarstva Rijeke uvažavani su i obrađivani u dosadašnjoj historiografskoj literaturi, pa su svoje mjesto nalazili i u monografskim djelima⁸⁾ i u zasebnim raspravnim tekstovima⁹⁾ o povijesti Rijeke. Ipak o vinogradarstvu, sa svim popratnim pojavama, još uvijek nemamo zasebnog, sustavnog, sistematskog i cjelovitog prikaza, tj. prikaza njegove razvojne linije, njegovih uspona i padova, njegovog prožimanja sa srodnim privrednim granama, sve do njegovog prirodnog zaostajanja, sustajanja, te konačno nužnog ustupanja svog mjesta, u okviru opće gospodarske strukture, novim suvremenijim industrijskim granama.

U tom smislu sagledavanja ove problematike, a u nastojanju barem djelomičnog razotkrivanja do sada još nekih nepoznatih činioca i karakteristika proizvodnje vina na području današnje Rijeke, treba shvatiti i naš prilog do sada neobjavljene građe o riječkim i podbreškim vinogradima 1775. godine. Građu koju ovdje donosimo i pojašnjavamo, ne smatramo usko vezanom samo za povijest riječkog vinogradarstva. Ona uz svoje primarne karakteristike o broju, smještaju i imenima vlasnika vinograda, u sebi krije i sekundarne podatke, koji nisu ništa manje značajni od prvih. Ti podaci omogućavaju stvaranje određene predodžbe o socijalnoj i etničkoj strukturi pojedinog vlasnika, o njegovoj ekonomskoj snazi s obzirom na broj vinograda koji posjeduje, o porijeklu vlasništva nad pojedinim vinogradom, o vinogradima u vlasništvu crkvenih organizacija, te konačno nadopunjuju i dosadašnja saznanja o historijskoj toponomastici grada Rije-

7) »Brajda« — riječ kojom se u čakavštini označava vinograd.

8) Npr. Giovanni KOBLER, *Memorie per la storia della liburnica città di Fiume*, I/II/III, Fiume 1896; Prima ristampa: Trieste 1978; Ferdo HAUPTMANN, »Rijeka. Od rimske Tarsatike do hrvatsko-ugarske nagodbe«, Matica hrvatska, Zagreb 1951; »Rijeka/Zbornik. Geografija-etnologija-ekonomija-saobraćaj-povijest-kultura«, grupe autora, Matica hrvatska 1953, V8^o.

9) Kao primjer za XVIII stoljeće navodimo: Giuseppe VIEZZOLI, »Contributi alla storia di Fiume nel Settecento«, Rivista »Fiume«, XII, Fiume 1933, str. 3—178; XIV, Fiume 1936, (nastavak), str. 61—187.

ke.¹⁰⁾ Zbog svega toga, smatramo da će ova objavljena građa — pabirak o riječkim vinogradima iz 1775. godine — biti skroman doprinos u budućem istraživanju i obradi vinogradarstva na području Rijeke.

DVA POPISA RIJEČKIH VINOGRADA OD 20. OŽUJKA 1775.

Naš prilog temelji se na dva popisa riječkih vinograda iz 1775. godine. Popisi »Nota¹¹⁾ formata ai 20./! Marzo l'anno 1775./! di tutte le Vigne poste nel Territorio di Fiume, delle quali sono i seguenti Possessori« i »Nota formata ai 20. Marzo l'anno 1775. di tutte le Vigne poste nel Territorio di Podbreg, delle quali sono i seguenti Possessori«,¹²⁾ pohranjeni su u fondu VO—4 »Isusovački samostani — Rijeka« u Arhivu Hrvatske u Zagrebu. Dva do sada nepoznata i neobjavljena popisa riječkih vinograda nalaze se u spomenutom fondu u fasc. LVII (19—21), a naknadno su paginirani olovkom rednim brojevima od 509—523.¹³⁾ Popisi — izvještaji o riječkim vinogradima i njihovim vlasnicima pisani su talijanskim jezikom na listovima papira, a pisar je upisujući podatke učinio niz grešaka, čime nas je upozorio u svoje nepotpuno poznavanje talijanskog jezika.¹⁴⁾ Rukopis pisara vrlo je čitljiv i samo vrlo rijetko čitača dovodi u dileme, koje smo mi u transkripciji u cijelosti riješili. Popisi su vrlo zanimljivi zbog svojih podataka, pa ih stoga na kraju našeg teksta u cijelosti donosimo.

Dva popisa riječkih vinograda iz 1775. godine pristigla su do nas u prijepisu¹⁵⁾ što međutim, ne umanjuje vrijednost njihovih podataka. Pogotovo, uzmemo li u obzir činjenicu da su oni i njihovi originali do danas

10) Vidi: Vanda EKL, »Historijska toponomastika grada Rijeke i distrikta«, *Starine JAZU*, knj. 49, Zagreb 1959, str. 247—300 i *Starine JAZU*, knj. 50, Zagreb 1960, str. 171—250 + karte i slikovni prilozi.

11) Riječ »nota« u prijevodu na naš jezik može imati više značenja. S obzirom na prirodu sadržaja naših dokumenata, tu smo talijansku riječ preveli sa »popis«, iako bi se jednako valjano mogao koristiti i prijevod »izvještaj«.

12) *Arhiv Hrvatske* u Zagrebu, *VO/Vjerske organizacije-4 Isusovački samostani — Rijeka*, fasc. LVII (19—21), 509—523 (Dalje: *AH*, *VO-4*, *ISR*, f. LVII (19—21).)

13) Popis vinograda i njihovih vlasnika na teritoriju grada Rijeke paginiran je od broja 509 do 520, a popis podbreških vinograda i njihovih vlasnika od broja 521 do 523.

14) Npr.: Već u naslovu stavlja točke iza rednih brojeva, vrlo često izostavlja pisanje dvostrukih slova (»fabro« umjesto »fabbro«, »Elena« — »Ellena«), upotrebljava slovo »K« koje je strano talijanskom jeziku (»Kucich«, umjesto »Cucich«, pa »Kerticza i »Kertiza«), teško se snalazi u pisanju prezimena germanskog porijekla (»Kniffiz« — »Kniffitz«, »Lajtner« — »Leitner«), nedosljedan je u uporabi slova »V« odnosno »U«, i sl.

15) Na zaglavlju prve »Note« u lijevom uglu ispisano je istom rukom »Copia« (str. 509). Ovu oznaku ne nalazimo na početku *Popisa podbreških vinograda* i njihovih vlasnika, a to navodi na pretpostavku da su ova dva dokumenta činila ranije jednu cjelinu.

ostali potpuno nepoznati talijanskoj i našoj historiografiji. Čak ni već naprijed citirani Giuseppe VIEZZOLI, koji je prikupio vrlo mnogo podataka za povijest riječkog *Settecenta* ne spominje ih u svom vrlo serioznom i instruktivnom radu »*Contributi alla storia di Fiume nel Settecento*«. ¹⁶⁾ Na njih ne upozorava ni Giuseppe POGLAJEN u svom opsežnom kronološkom navođenju izvora značajnih za povijest crkve i riječkog kaptola. ¹⁷⁾ A kako u našim popisima nalazimo podatke o crkvi i crkvenim organizacijama, kao vlasnicima vinograda na pojedinim dijelovima riječkog i podbreškog teritorija 1775. godine, pretpostavljamo da to G. Poglajen ne bi izostavio iz svojih popisa izvora u »*Memorie cronologiche*...«, da ih je poznao. I to je, dakle, bio jedan od valjanih razloga da navedene popise riječkih vinograda iz 1775. godine pripremimo za objavljivanje i da njihove podatke učinimo svima pristupačnim.

Već je spomenuto da su naši prijepisi vlasnika vinograda nastali 20. ožujka 1775. godine. Nažalost, uz popise vlasnika vinograda ne nalazimo nikakvog popratnog dokumenta, koji bi ukazivao na izravni povod njihova nastanka. Međutim, njihov nastanak godinu dana i osam mjeseci nakon ukinuća isusovačkog reda (1773), može poslužiti kao posredna indikacija popisivanja vlasnika vinograda na području Rijeke i Podbrega.

Naime, još patentom cara Ferdinanda II od 8. travnja 1625. godine »ustupljena je na vječna vremena riječka desetina jezuitskom kolegiju u Rijeci. Posebnom svečanom izjavom od 10. ožujka 1633. godine car je potvrdio to darovanje. Time je riječka desetina konačno otuđena u cjelini od strane Habsburgovaca«. ^{17a)} Car istovremeno isusovačkom kolegiju na Rijeci dao privilegij, da može svoje desetinsko vino prodavati bez plaćanja ikakvih daća i tereta uz cijenu po njegovoj volji. Ta je povlastica nanosila znatnu štetu gradskom prihodu od vina. Nakon mnogih prosvjeda, gradu Rijeci uspjelo je tek 1754. godine od Marije Terezije izmoliti odluku po kojoj je isusovački kolegij morao odustati od tog besteretnog prodavanja vina, a za uzvrat Rijeke je morala davati godišnju naknadu u iznosu od 139,47 forinti. ^{17b)} Kada je isusovački red ukinut bulom pape Klimenta XIV (1773), Marija Terezija odobrila je provedbu bule. U Rijeci je nakon toga započela s radom posebna komisija, na čelu s carskim komesarom, barunom

16) G. Viezzoli, »*Contributi*...«, n. dj., vidi: »*Dazio del vino*«, *Rivista »Fiume*«, a. XII, Fiume 1933, str. 75—84. Podatak o riječkim vinogradima 1775. ne donosi ni Miroslava DESPOT u zbirci izvora »*Privreda Hrvatske XVIII. — XIX. stoljeća. Izbor građe*«, Na izvorima historije, sv. 3, Školska knjiga — Zagreb 1957.

17) Giuseppe POGLAJEN, »*Memorie cronologiche relative alle chiese e al Capitolo di Fiume*«, *Rivista »Fiume*«, a. IX, Fiume 1931, str. 106—180. Podaci o izvorima za XVIII stoljeće, str. 126—151.

17a) Danilo KLEN, »*Feudalna desetina u Rijeci (XIV—XIX. st.)*«, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, knj. 49, JAZU, Zagreb 1983, str. 291.

17b) I s t i, n. dj., str. 291—292.

Francescom Saveriom Königsbrunnom,^{17c)} a sa zadatkom popisivanja i inventariziranja cjelokupne imovine isusovačkog riječkog kolegija. S obzirom na svoj zadatak, posebna je komisija trebala ustanoviti i vrijednost od tzv. vinske desetine, pa je tako najvjerojatnije i došlo do popisivanja trenutačnog stanja vlasnika riječkih i podbreških vinograda 1775. godine. To bi ujedno mogao biti i razlog nadnaslovu »Copia« na riječkom popisu vlasnika vinograda, koji je pronađen u arhivu riječkog isusovačkog kolegija.

Pri pretpostavljanju povoda nastanka ovih popisa, čini nam se, također, da ne bi trebalo zanemariti činjenicu da je samo mjesec i nekoliko dana kasnije, na svom proputovanju austrijskih primorskih posjeda, Rijeku posjetio Josip II.¹⁸⁾ To je naime, vrijeme, stalnih reformi i preinaka uprave, a u nastojanju pospješivanja privrednog razvitka istočnojadranskog sjevernog pojasa.

U tom smislu, Marija Terezija je još 1752. godine spojila važni obalni pojas od Akvileje do Karlobaga u jedno administrativno tijelo — **Trgovačku provinciju**, pod zajedničkom upravom, intendencom u Trstu. U sklopu te tvorevine Rijeka dobiva namjesnika, »koji nešto kao takav, a nešto kao kapetan vrši na svom području sve funkcije zemaljskog gospodara. On potpada pod tršćansku intendencu, a ova pod Trgovačku direkciju, kasnije Trgovački savjet u Beču.«¹⁹⁾ Time se željelo osigurati jednakomjeran razvoj Trstu i Rijeci, odnosno njihovim lukama, što pokazuje i orijentaciju prema moru. Forsirao se trgovački promet preko Trsta i Rijeke. Međutim Trst se brže razvija, a Rijeka gubi trku, i zaostaje. Slaba veza sa zaleđem, nedostatak kapitala i snaga koje bi promicale privredni razvoj, rezultirao je potrebom za iznalaženje novih rješenja. Promjene su uslijedile brzo nakon Josipova puta, pa se na osnovi njegovih prijedloga nizom reskripata 1776. godine utvrđuje i novi položaj Rijeke u okviru austrijskih zemalja. Raspu-

17c) Giuseppe VIEZZOLI, »La Compagnia di Gesù a Fiume (1627—1773)«, *Rivista »Fiume«*, a. X/1931, Rijeka 1932, str. 226—230.

18) Na svome putovanju kroz Hrvatsku i duž primorja (»Reise durch Croatien und das Littorale. Anno 1775.«) Josip II je u Rijeci boravio 13. i 14. a 15. svibnja 1775. ujutro oputovao je preko Lipe, Podgrada i Materije za Trst. O tome detaljnije vidi u prilogu građe Ivana ERCEGA, »Dnevnik Josipa II o prilikama u Hrvatskoj i na jadranskoj obali god. 1775.«, *Starine JAZU*, knj. 53, Zagreb 1966, str. 249—250.

19) Ferdo Hauptmann, »Rijeka«, n. dj., str. 82—83. Za šire i svestranije poznavanje privrednih prilika vidi: Igor KARAMAN, »Trgovinska magistrala Sisak—Karlovac—Rijeka i merkantilistička politika bečkog dvora u godinama 1749—1767.«, *Starine JAZU*, knj. 53, Zagreb 1966, str. 263—312; I sti, »Prilog historiji trgovine između hrvatsko-ugarskog zaleđa i sjevernog Jadrana u drugoj polovici 18. stoljeća«, *VHARIp*, sv. XIII, Rijeka 1968, str. 137—148; Miroslava DESPOT, »Pokušaji manufakture u građanskoj Hrvatskoj u 18. stoljeću«, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske, knj. 12, JAZU, Zagreb 1962.

štena je **Trgovačka provincija**, a Rijeka je, zajedno sa svojim teritorijem, reskriptom od 14. veljače 1776. pripojena Hrvatskoj. Rijeka i njen teritorij podvrgnuti su putem hrvatskog kraljevskog vijeća ugarskoj dvorskoj kancelariji, a na financijskom planu obraća se preko hrvatske instance direktno kraljici.²⁰⁾ Rijeka je uspjela u izvjesnom smislu sačuvati unutrašnju samoupravu (nadzire je tek hrvatsko kraljevsko vijeće), a politički je uklopljena u novonastalu **Severinsku županiju**, koja se proteže od Kupe do mora. Rijeka je u trgovačkim stvarima zajedno sa obalom do Kraljevice činila zasebno tijelo, kojem je na čelu guverner. On je istovremeno još kapetan riječki, kapetan bakarski i župan Severinske županije.²¹⁾

U okviru tih općih činioaca političkih i privrednih kretanja treba gledati i na naša dva popisa riječkih vinograda iz 1775. godine, kojima se ustanovljava faktično stanje vinogradarstva ni nepunu godinu dana prije administrativno-upravno-političkih promjena dijela primorskih austrijskih zemalja. Njihovi su podaci nesumljivo koristili svrsi utvrđivanja trenutačnog faktičkog stanja u vinogradarstvu riječkog teritorija, pa u tome i treba tražiti razlog nepostojanju originala u arhivu riječkog isusovačkog kolegija²²⁾ uz pretpostavku da su originali bili predani višoj upravno-administrativnoj instanci. A to što je uz prijepis popisa vinograda na području grada Rijeke uključen i prijepis popisa podbreških vinograda, pretpostavlja možda već tadašnju intenciju daljnjeg razvoja grada i širenja njegove buduće urbanističke cjeline,²³⁾ prema zapadnoj i sjeverozapadnoj gradskoj okolici.

20) F. Hauptmann, »*Rijeka/Zbornik*«, n. dj., str. 209—210. I. Erceg, »*Josipov cirkular o reinkorporaciji i drugome (1775)*«, *VHARIp*, sv. XV, Rijeka 1970, str. 131—141.

21) F. Hauptmann, »*Rijeka*«, n. dj., str. 89—90. O Severinskoj županiji vidi više kod: Ivan ERCEG, »*Konfiskacija Zrinsko-Frankopanskih imanja. Postanak i ukinuće Severinske županije u Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru*«, *Jadranski zbornik V/1961—1962*, Rijeka—Pula 1962, str. 36—81.

22) U arhivu riječkog isusovačkog kolegija pohranjeni su spisi za razdoblje od 1464—1785. godine, dakle mnogo opsežnije od njihovog stvarnog boravka u Rijeci (1627—1773). Vidi: D. Munić, »*Arhivska građa fonda 'Isusovački samostani — Rijeka'...*«, n. dj., str. 435—437. Inače, red isusovaca pa tako i riječki, ukinut je bulom pape Klimenta XIV, 21. VII 1773. Postupak oko njihove imovine vodile su dalje zato posebno oformljene komisije od strane vladara. Vidi: G. Viezzoli, *La Compagnia*, n. dj. str. 226—227

23) Zlatko PRIKRIL, »*Urbanistički razvoj Rijeke*« u već citiranom Zborniku »*Rijeka*« iznosi mišljenje da se Rijeka izvan gradskih zidana počela širiti u drugoj polovici XVIII stoljeća (str. 193).

O povijesnim, a posebno privrednim prilikama koje će u Rijeci uslijediti u prvoj polovici XIX stoljeća vidi radove Danila KLENA: »*Privredno stanje Rijeke u doba Ilirije. Prema suvremenim izvještajima Trgovinske komore*«, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske, knj. 8, JAZU, Zagreb 1959. i »*Gospodarske prilike u Rijeci od 1813. do 1848. Od ponovne austrijske okupacije do Bunječeva zauzeća*«, *Rad JAZU*, knj. 417, Razred za društvene djelatnosti, sv. XXIII, Zagreb 1986, str. 69—198.

VINOGRADI NA PODRUČJU RIJEKE I PODBREGA PREMA POPISIMA OD 20. III 1775. GODINE

Dva popisa o vinogradima i njihovim vlasnicima na području Rijeke (*»territorio di Fiume«*) i Podbrega (*»territorio di Podbreg«*), od 20. ožujka 1775. godine, svojevrsan su pokazatelj stanja vinogradarstva Rijeke u osmom desetljeću XVIII stoljeća. Iako popisi do nas dolaze u prijepisu,²⁴⁾ oni svojim podacima o vlasnicima, predjelu na kojem se pojedini vinograd nalazi, veličini i broju vinograda, omogućavaju jasnu predodžbu o zatečenom stanju u toj privrednoj grani na području jednog današnjeg — gotovo u cijelosti urbaniziranog — dijela Rijeke. To je predio koji se od nekadašnje stare gradske jezgre proteže obalom prema zapadu, a potom prema sjeveru i sjeverozapadu, graničeći s današnjim područjem Zameta.

Naime, u godini kada su popisi vinograda, za teritorij Rijeke i teritorij Podbrega, nastali, riječka je općina svoje područje protezala na zapadu sve do područja Brguda i Plase.²⁵⁾ Tu je započinjala granica sa Kastavskom gospoštijom, odnosno općinom Kastav. Granica između dvije administrativno-upravne cjeline protezala se prema sjeveru presjecajući Škurinje i Drenovu sve do Podbrega, od kuda se dalje povijala prema sjeveroistoku ka Lopači i predjelu zvanom Rečina.²⁶⁾ Podbreg je tada također, činio zasebnu upravu cjelinu, budući je 1693. godine dobio i svoj statut, kao osnovni upravni akt.²⁷⁾ Međutim, tijekom slijedećih stoljeća — u početku polako, a potom sve brže i naglije — ova dva podvojena administrativno-upravna teritorija (riječki i podbreški) stopila su se u grad Rijeku, koji je na zapadu i sjeverozapadu prešao i područje Podbrega, te u svoje gradske okvire uključio i područje Zameta. To je i razlog što vinograde iz našeg popisa jednostavnije i kraće nazivamo — **riječki vinogradi**.

Već je uopćeno rečeno koje je područje obuhvaćeno u dva popisa vinograda iz 1775. godine. Stoga ćemo se ponajprije pozabaviti predjelima Rijeke i Podbrega i brojem vinograda, koji su ih pokrivali. U okviru popisa vinograda i vlasnika na riječkom teritoriju u popis su ušli slijedeći predjeli:

-
- 24) Riječ *»Copia«* koju nalazimo u lijevom uglu zaglavlja popisa riječkih vinograda, u našem je slučaju shvaćena kao *»prijepis iz originala«*.
- 25) To je istočni dio današnje gradske četvrti Kantrida i područje Krnjeva. Područje Zameta, zapadno od njih, bilo je u okvirima nekadašnje kastavske općine.
- 26) Zbog općinskih međa u prošlosti su bili česti sukobi između kastavskih općinara i riječkih građana. No i pored toga, općinske granice se nisu mnogo mijenjale. Glede toga uporedi: *»Karta srednjovjekovne kastavske općine (s njenim približnim granicama) od XV od XVII stoljeća«* i opis granica kastavske srednjovjekovne općine prema općini Rijeka kod Darinko MUNIĆ, *»Kastav u srednjem vijeku. Društveni odnosi u kastavskoj općini u razvijenom srednjem vijeku«*, Biblioteka Dokumenti, svezak 10, Izdavački centar Rijeka, Rijeka 1986, str. 118—119.
- 27) G. Viezzoli, *»La Compagnia...«*, n. dj., str. 213—214.

Brajda, Rečice, (Reczize),²⁸⁾ Sv. Andrija (S. Andrea), Kozala (Cosale), Mihačeva Draga (Miheuzova Draga), Doli (Dolli), Pulac (Pullaz), Sv. Katarina (Santa Catarina), Rečina (Rescine), Grohovo, Drenova, Škurinje (Scurigne), Plase (Plasse), Luki (Lucche), Zeniković (Zenicovich), Zagrad, Kalvarija (Monte Calvario) i Icići (Izichi). Kako je upravno-administrativna granica sjekla tri lokaliteta, Plase, Škurinje i Drenovu oni su za svoj drugi dio ušli i u popis podbreških vinograda. Uz njih na tom su popisu još dva lokaliteta — Brgud (Bergud) i Podbreg. Sve u svemu, dva popisa iz 1775. godine si sebi uključuju 20 lokaliteta na kojima tada rastu vinogradi. Gotovo svi ti lokaliteti poznati su našoj historiografskoj toponomastici i oni su do sada bili i znanstveno-kritički obrađivani.²⁹⁾ Nešto se manje zna o Brajdi koju su isusovcu kupili 1636. godine. Deset godina kasnije darovala je Ursula udovica von Thonhausen, rođena barunica von Hollneg, riječkom seminaru pozamašnu svotu od 30.000 forinti, »dei quali 20.000 furono collocati in luogo sicuro al 4%, e coi rimasti f. 10.000 furono comprate due gronde vigne una in Iciçi, ed una in Brajda ad occidente di quella del Collegio...«.³⁰⁾ Zanimljiv je i podatak o vinogradu na Brajdi zvanom Raspelo («detta Raspello») kojeg je 1755. godine Martin Sumrecker testamentom poslije smrti namjenio za izgradnju kapele u čast sv. Martina. Zavještanje M. Sumreckera nije ostvareno, a dvadeset godina kasnije ne nalazimo više podatke o tom vinogradu u popisu riječkih vlasnika vinograda.³¹⁾

Praveći spisak vinograda i njihovih vlasnika na području Rijeke i Podbrega popisivač je razlikovao tri veličine vinograda. To su: mali (piccolo),³²⁾ srednji (mediocre)³³⁾ i veliki (grande) vinograd. Unijete veličine nažalost u popisu nisu nigdje posebno pojašnjene. Tako osim golog brojčanog podatka ne nalazimo nikakvih posebnih obilježja upisanih vinograda (dužina i širina, broj i redovi trsova, vrsta vina koja se u vinogradu dobiva i sl.). Naš pokušaj da ustanovimo barem veličinu vinograda na osnovi podastrih veličina iz popisa nije donio pozitivnih rezultata, iako smo u obzir uzeli sve dosadašnje radove iz povijesne metrologije o mjerama za dužinu i

28) U zagradama donosimo i nazive samo onih predjela koje je upisivač podatka o vinogradima transliterirao talijanskim jezikom. Istovremeno, to je znak da su se neki domaći, slavenski nazivi predjela čvrsto ukorijenili u svakodnevnoj upotrebi.

29) Uporedi s već citiranim priložima V. Ekl, »Historijska toponomastika...«, vidi bilj. 10.

30) »... od kojih je 20.000 bilo stavljeno na sigurno mjesto sa procentom od 4%, a s ostalih 10.000 f. bila su kupljena dva velika vinograda, jedan u Icićima, a jedan na Brajdi, zapadno od onoga kojeg je imao (riječki) kolegij...«, G. Poglajen, »Memorie cronologiche...«, n. dj., str. 120.

31) Isti, n. dj., str. 136.

32) Popisivač vinograda piše »vigna piccola«!

33) Samo na str. 510 našeg popisa umjesto »mediocre« stoji »vigna mezzana«.

površinu na ovome području.³⁴⁾ Zbog toga, barem za sada moramo ostati samo na analizi brojčanih podataka (o broju postojećih vinograda), kao pokazatelju zatečenog stanja u vinogradarstvu Rijeke 1775. godine.

Prema svemu naprijed iznesenom, naši nam dakle, popisi dozvoljavaju samo ustanovljavanje broja vinograda u pojedinom predjelu. (Vidi tabele 1., 2. i 3.)

RASPORED VINOGRADA NA PODRUČJU RIJEKE 1775. GODINE

Tabela 1.

Red. broj	Predio na kome se vinograd nalazi	V i n o g r a d			Ukupan broj vinograda
		Mali	Srednji	Veliki	
1.	Brajda	3	1	4	8
2.	Rečice	3	4	—	7
3.	Sv. Andrija	14	7	3	24
4.	Kozala	6	14	7	27
5.	Mihačeva Draga	—	3	1	4
6.	Doli	1	8	—	9
7.	Pulac	8	3	2	13
8.	Sv. Katarina	3	8	—	11
9.	Rečina	4	7	1	12
10.	Grohovo	5	2	1	8
11.	Drenova	15	6	4	25
12.	Škurinje	4	2	6	12
13.	Plase	4	6	1	11
14.	Luki	14	11	—	25
15.	Zeniković	7	5	2	14
16.	Zagrad	4	7	—	11
17.	Kalvarija	7	5	—	12
18.	Ičići	—	2	3	5
Ukupno vinograda:		102	101	35	238

34) U popriličnoj bibliografiji o starim mjerama Zlatka HERKOVA uporedi: »Mjere Hrvatskog primorja s osobitim osvrtom na solnu trgovinu«, Histo-rijski arhiv u Rijeci i Pazinu, Posebna izdanja, sv. 4, Rijeka 1971; I sti, »Još nešto o starim mjerama Hrvatskog primorja i Istre«, *Jadranski zbornik*, sv. 11/1979—1981, Pula—Rijeka 1982, str. 219—254; I sti, »Dodatak uz stare mjere Hrvatskog primorja i Istre. I. Stare mjere grada Trsata. II. Stare mletačke mjere«, *Jadranski zbornik*, sv. 12/1982—1985, Pula—Rijeka 1985. (1986), str. 459—521. Vidi također: Vladimir MAZURANIĆ, »Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik«, JAZU, U Zagrebu 1908—1922, str. 664—667.

RASPORED VINOGRADA NA PET LOKALITETA PODBREGA

Tabela 2.

Red. broj	Predio na kome se vinograd nalazi	V i n o g r a d			Ukupan broj vinograda
		Mali	Srednji	Veliki	
1.	Brgud	6	—	—	6
2.	Plase	5	4	2	11
3.	Škurinje	4	1	1	6
4.	Drenova	15	4	—	19
5.	Podbreg	16	3	—	19
Ukupno vinograda:		46	12	3	61

UKUPAN BROJ RIJEČKIH VINOGRADA 1775. GODINE

Tabela 3.

Upravno-administrativno područje	Broj predjela	V i n o g r a d			Ukupan broj vinograda
		Mali	Srednji	Veliki	
Područje Rijeke	18	102	101	35	238
Područje Podbrega	5	46	12	3	61
Ukupno svega:	23	148	113	38	299

Iako smo, zbog nepoznavanja veličina prisiljeni govoriti o relativnim omjerima i odnosima, ostaje činjenica da su od svih **riječkih vinograda** 1775. godine (299) gotovo polovica (148) bili mali vinogradi. Ukupan zbir srednjih i velikih vinograda male vinograde nadmašuje jedva za 3 vinograda. S druge pak strane rasparseliranost zemljišta i usitnjenost obrade vinove loze ogleda se i u broju velikih vinograda kojih ima ukupno samo 38, što je tek 12,7% od ukupnog broja vinograda. Taj odnos u okviru podbreških vinograda još je daleko nepovoljniji, jer iznosi jedva 4,9%.

Služeći se stalno relativnim veličinama najveći broj vinograda tada ima predio Kozale koji je u okviru riječkog teritorija — ukupno 27. Međutim, ne bi trebalo smetnuti s uma da se tri predjela — Plase, Škurinje i Drenova — nalaze u dvije različite administrativno-upravne cjeline. Zbog toga su ti predjeli i ušli u oba popisa. Ukupan broj vinograda na tim predjelima, prikazan je u tabeli 4. gdje su uzeti podaci iz jednog i drugog popisa.

Tabela 4.

Red. broj	Predio	V i n o g r a d						Ukupan broj vinograda
		Mali		Srednji		Veliki		
		Rijeka	Podbreg	Rijeka	Podbreg	Rijeka	Podbreg	
1.	Plase	4	5	6	4	1	2	22
2.	Škurinje	4	4	2	1	6	1	18
3.	Drenova	15	15	6	4	4	—	44
	Sveukupno:	23	24	14	9	11	3	84

Iz gornje tabele slijedi da se 1775. godine najviše vinograda nalazilo u predjelu Drenove. Na Drenovi je te godine popisano 30 malih, 10 srednjih i 4 velika vinograda — ukupno 44 vinograda. Tako je zapravo Drenova brojem vinograda nadmašivala sve popisane teritorije Rijeke i Podbrega, koji su ušli u dva popisa vinograda. To međutim, ne mora značiti i veličinom vinograda, pogotovo uzmemo li u obzir činjenicu velikog broja malih vinograda koji se na njenom predjelu iskazuju, kao i nepoznavanje njihovih pravih veličina.

S druge pak strane opće uzevši, veliki broj malih riječkih vinograda (sve ukupno 148) dokaz je rascjepkanosti posjeda vinogradskih površina, a njihova rasparseliranost na veliki broj vlasnika — kao što ćemo to vidjeti u slijedećem odjeljku našega priloga — ni u kom slučaju nije mogla pogodovati intenzivnoj obradi vinove loze i uspješnoj proizvodnji vina, kao ni posebnom značenju ove privredne grane u posljednjoj četvrtini XVIII stoljeća u Rijeci i njenim prigradskim područjima.

VLASNICI VINOGRADA NA PODRUČJU RIJEKE I PODBREGA 1775. GODINE

Nadovezujući se na prethodni odjeljak našega rada osvrnut ćemo se ukratko i na vlasnike vinograda s područja Rijeke i Podbrega. Odnosno pokušat ćemo iz šturih podataka dva popisa iz 1775. godine odgovoriti i na pitanje tko su bili vlasnici riječkih vinograda 1775. godine, dakako u granicama mogućnosti koje nam ti dokumenti pružaju.

Već smo spomenuli veliku rasparseliranost vlasništva nad vinogradima Rijeke i Podbrega. To nam potvrđuje i popis vlasnika vinograda,³⁵⁾ kojih tada sveukupno ima 237. Najveći broj vlasnika imao je po jedan vinograd, a tek su poneki vlasnici imali dva ili više vinograda. Kao najjači vlasnici

35) Vidi u daljnjem tekstu: *Popis vlasnika vinograda na području Rijeke i Podbrega 1775.* Taj je popis sastavljen na osnovi dokumenata koje ovdje objavljujemo, a predstavljao nam je osnovu za sva razmatranja u ovome odjeljku našega priloga.

vinograda pojavljuju se Antonio Barčić, plemeniti gospodin³⁶⁾ i Orlando de Saverio; također plemeniti. I jedan i drugi bili su vlasnici od po 7 vinograda. Razlika je bila u tome što je Orlando de Saverio imao 3 velika, 3 srednja i 1 mali vinograd u odnosu na 1 veliki, 2 srednja i 4 mala vinograda kojima je vlasnik bio Antonio Barčić.

Iza njih kao vlasnici većeg broja vinograda slijede riječki augustinci i riječki kolegij sa po 5 vinograda, pri čemu su i jedni i drugi imali po 2 velika i 3 srednja vinograda. Nadalje riječki je kaptol posjedovao 4 vinograda (2 velika i 2 srednja), opatice također 4 (3 srednja i 1 mali), a seminar riječki 2 vinograda (oba velika). A kao vlasnici se pojavljuju i neki župnici na području Rijeke i Podbrega. Glede crkvenih osoba i crkvenih institucija najzanimljiviji je broj velikih vinograda koje one drže u svome vlasništvu. Ukupan broj 8 je ustvari 21,5% ukupnog broja svih velikih vinograda — 38.

Konačno, što se tiče broja vinograda po pojedinim vlasnicima, treba reći još i to da se kao posjednik jednog (1) vinograda pojavljuje 200 osoba, a samo je 99 vinograda bilo u vlasništvu 37 subjekata. Tih je 37 vlasnika ustvari držalo gotovo $\frac{1}{3}$ riječkih vinograda 1775. godine.

Popis je međutim, zanimljiv i po tome što uz imena navodi i neke osnovne podatke o vlasniku vinograda. Već smo opaskom pripomenuli da je uz imena dopisivano i porijeklo vlasnika pa je tako 28 vlasnika označeno plemenitima, a 23 vlasnika imaju samo status gospodina. Popisivač je pomnivo bilježio nasljednike koji su u posjed dobili vinograd, a na prvome su mjestu udovice (plemenite ili pak samo gospođe), a samo se dvije žene javljaju kao vlasnice bez posebnog atributa pripadnosti njihova vinograda. To je signora de Samsa i frajle Cattarina de Bardarini.³⁷⁾ Dakako, u popisu nailazimo na predstavnike gotovo svih uglednijih riječkih porodica, od kojih neki imaju i dugostoljetno porijeklo — već spomenuti Barčić, pa Bardarini, Defranceschi, Diminić, Emili, Gaus, Gerlizi, Kertiza, Lumaga, Marburg, Marotti, Monaldi, Orlando, Peretti, Stemberg, Svilocossi, Troyer,³⁸⁾ Tudorović, Vitnić i Zanchi.³⁹⁾ Predstavnici tih obitelji uglavnom su i držali najveći dio vlasništva nad vinogradima. A u jednom se slučaju navodi i

36) Antonio Barčić se u izvorniku navodi kao »nobile signor«. Uvažavali smo i sve takve podatke koje nam izvor donosi, jer omogućavaju razmatranje još nekih aspekata vlasnika riječkih vinograda.

37) Frajla Cattarina de Bardarini bila je usidjelica, a popisivač je unio i taj podatak u popis vlasnika vinograda.

38) U dokumentu stoji »de Troijer«, AH, VO-4, ISR, f. LVII (19—21) str. 509. Dakako, to nije jedina greška popisivača.

39) O starim uglednim riječkim obiteljima vidi poseban odjeljak »Notizie intorno ad alcune famiglie patriziali di Fiume« u G. Kobler, »Memorie per la storia...«, vol. III, n. dj., str. 142—197.

podatak vezan uz plemenitu gospođu »de Troissi, nata Spogliati, suo colono Andrea Mussinich« uz srednji vinograd na Kozali.⁴⁰⁾

Popisivač je marljivo bilježio i podatke o nasljeđivanju vinograda pa tako za nekolicinu vlasnika, kao uostalom i za udovice doznajemo čiji je vinograd ranije bio, koga oni sada posjeduju. Takvih naslijeđenih vinograda bilo je u predjelima Rijeke i Podbrega tada devet. Tako su nakon smrti Francesca Kertize vinogradi koje je posjedovao na Rečini i Plase (riječki teritorij) pripali njegovim nasljednicima, a udovica Francesca dobila je veliki vinograd na području podbreškog djela Plase.⁴¹⁾

Uz to u popisu nalazimo i podatke o zanimanju nekih osoba pa tako saznajemo da je vlasnik srednjeg vinograda u Zenikoviću Emili doktor prava, zatim Giuseppe Bontić vlasnik velikog vinograda u predjelu Sv. Andrije bio je majstor kovač, isto takvog zanimanja i ranga je i Giovanni Afrić, a srednji vinograd na Kalvariji posjeduje stolar Ignazio Enche, Giacomo Kniffiz je uz svoje ime vlasnika malog vinograda u predjelu Zagrad dao upisati još i »**duornico**«. ⁴²⁾ Na kraju spomenimo i Francesca Peruchiere vlasnika malog vinograda u Zagradu, čiji su preci, a možda i on sam, bili vlasuljari i brijači.⁴³⁾

Konačno, već na prvi pogled iz popisa vlasnika možemo uočiti da je najveći dio vlasnika riječkih i podbreških vinograda na osnovi svojih prezimena pripadao slavenskoj, hrvatskoj etničkoj skupini. Iz tog smo razloga u popisu uz svako takvo ime u zagradama unijeli i moguću transliteraciju takvog prezimena u hrvatskom obliku. Ti su vlasnici, doduše uglavnom imali po jedan mali vinograd, obično u predjelu koji je bio nešto dalje od gradske jezgre, ali je njihovo učešće u sveukupnom vlasništvu nad riječkim vinogradima bilo vrlo veliko.

Sve navedeno pokazuje zanimljivost naša dva popisa vinograda i njihovih vlasnika na području Rijeke i Podbrega 1775. godine. Upravo zato, smo osim dva spomenuta dokumenta zasebno iz njih sastavili abecedni popis vlasnika vinograda.

40) AH, VO-4, ISR, f. LVII (19—21), str. 510.

41) Vidi: Redni broj 99. i 100. *Popisa vlasnika vinograda na području Rijeke i Podbrega 1775. godine.*

42) Isto, vidi brojeve »Popisa...« 66, 29, 1, 67, 101.

43) Ispravno bi trebalo biti: »parruchiere« što u hrvatskom prijevodu znači — vlasuljar, brijač, frizer.

POPIS VLASNIKA VINOGRADA NA PODRUČJU RIJEKE I PODBREGA 1775.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	srednji	veliki	
1.	Affrich (Afric) ⁴⁴⁾ Giovanni,	Sv. Katarina ⁴⁵⁾	—	1	—	1
2.	Augustinci	Brajda	—	—	1	5
		Kozala	—	—	1	
		Luki	—	2	—	
		Zagrad	—	1	—	
3.	Bacich (Bačić, Bačić), Girolamo	Kozala	—	1	—	2
		Sv. Katarina	—	1	—	
4.	Badiani, de, grof	Grohovo	—	—	1	1
5.	Barcich (Barčić), Antonio	Kozala	—	1	—	7
		Škurinje	—	1	—	
		Škurinje (II) ⁴⁶⁾	1	—	—	
		Luki	1	—	—	
		Zeniković	1	—	1	
		Zagrad	1	—	—	
6.	Barcich, Antonio Vito,	Brajda	—	1	—	1
7.	Bardarini, Cattarina de,	Kozala	—	1	—	1
8.	Bellen, Andrea	Sv. Katarina	—	1	—	1
9.	Bellen, Giacomo	Sv. Katarina	—	1	—	1
10.	Bellen, Giorgio	Sv. Katarina	—	1	—	1
11.	Bellen, Mattio	Sv. Katarina	—	1	—	1
12.	Benass, udovica Giacoma	Drenova	1	—	—	1
13.	Benass (Benaš) Michele	Drenova	1	—	—	1
14.	Benzan, Lucia, udovica	Grohovo	1	—	—	1

44) Gdje god je to bilo moguće u zagrade stavljamo hrvatski oblik prezimena. Isto su tako razriješena neka njemačka prezimena pisana u talijanskoj transliteraciji.

45) Imena predjela pisali smo prema V. Ekl, »Historijska toponomastika...«, n. dj., vidi: bilj. 10.

46) Oznaka (II) znači da se radi o istom predjelu koji je u okviru druge administrativno-upravne cjeline, tj. Podbrega, odnosno u drugom popisu vinograda i njihovih vlasnika. U ovom se slučaju možda radi o istom vinogradu, samo je jedan dio Škurinja pripadao riječkom, a drugi podbreškom teritoriju.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	strednji	veliki	
15.	Benzoni, Canneo de,	Sv. Andrija Doli	1	—	—	2
16.	Berson, gospodin kapetan	Sv. Andrija	—	1	—	1
17.	Blassich (Blažić), Andrea	Kozala	1	—	—	1
18.	Blassich, Giorgio	Podbreg	1	—	—	1
19.	Blassich, Giovanni e Giorgio d'Rugovize ⁴⁷⁾	Plase	—	1	—	1
20.	Blassich, Giuseppe	Podbreg	1	—	—	1
21.	Blassich, Lorenzo	Sv. Andrija	1	—	—	1
22.	Blassich, Lucia	Plase	1	—	—	1
23.	Blassich, Matteo	Drenova (II) Podbreg	1	—	—	2
24.	Blassich, Mattio	Kozala	—	—	1	1
25.	Blassich, Simone	Sv. Katarina	1	—	—	1
26.	Blassich, udovica Simona	Podbreg	1	—	—	1
27.	Blecich, (Blečić), Giacomo, don	Sv. Andrija	—	1	—	1
28.	Blecich, Lebbetich (Sebbetich), ⁴⁸⁾ Mattio	Plase (II)	1	—	—	1
29.	Bontich (Bontić), Giuseppe	Sv. Andrija	—	—	1	1
30.	Bontich, Martino	Brgud	1	—	—	1
31.	Bontich, Michele	Brgud	1	—	—	1
32.	Bradicich (Bradičić), Giuseppe	Brgud	1	—	—	1
33.	Brancovich (Branković), Cristofforo	Škurinje	—	—	1	1
34.	Brussar (Brusar), Antonio	Zeniković	1	—	—	1

47) Ovdje se radi o dvojnog vlasništva nad vinogradom, a izvor spominje i provinijenciju vlasnika vinograda.

48) Popisivač gotovo jednakim načinom ispisuje slovo »S« i »L«, to je razlog da smo ovdje ponudili i drugu mogućnost Blečićevog nadimka (Vidi: AH, VO-4, ISR, LVII (19—21), str. 521.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	srednji	veliki	
35.	Brussar (Brusar), Giovanni	Doli	1	—	—	1
36.	Buzi, plemeniti gospodin ⁴⁹⁾	Zeniković	1	—	—	1
37.	Callar, Domenico, gospodin	Sv. Katarina	1	—	—	1
38.	Carmen, Giovanni	Plase (II)	1	—	—	1
39.	Cellebrini, plemeniti gospodin	Sv. Andrija	1	—	—	1
40.	Cergnar (Černjar), Antonio	Podbreg	1	—	—	1
41.	Cergnar, Bartolomio	Drenova (II)	—	1	—	1
42.	Cergnar, udovica Antonia	Škurinje (II)	1	—	—	1
43.	Cergnar, udovica Gregoria	Drenova (II)	1	—	—	1
44.	Cergnar, Cablar, ⁵⁰⁾ Matteo	Drenova (II)	1	—	—	1
45.	Cergnar, Caran, Matteo	Drenova (II)	1	—	—	1
46.	Cergnar, Matzan (Macan) ⁵¹⁾ Giovanni	Podbreg	1	—	—	1
47.	Cergnar (Černjar), Matzan, Mattio	Podbreg	1	—	—	1
48.	Cergnar Seiz, Matteo	Drenova (II)	1	—	—	1
49.	Chergne, (Črnje) ⁵²⁾ udovica	Luki	1	—	—	1
50.	Craglich (Kraljić), Pietro	Drenova	—	1	—	1
51.	Cucich (Kučić), Antonio	Drenova	—	1	—	1
52.	Cucich, Antonio, don	Kozala Zagrad ⁵³⁾	— 1	1 —	— —	— 2
53.	Cucich, Giacomo	Drenova	—	1	—	1

49) U slučajevima kada je popisivač vlasnika vinograda pisao samo prezimena dodali smo i neku poblizu oznaku (u ovom slučaju društvenog statusa).

50) Popisivač je dva Mattea (vidi: slijedeći broj 45) razlikovao prema svemu sudeći po mjestu stanovanja. Kablari su lokalitet na sjevernom dijelu nekadašnje općine Drenova, V. E k l, »Historijska toponomastika...«, n. dj., II, str. 183.

51) Uz prezime i ime popisivač navodi i nadimak pojedine osobe zbog lakšeg razlikovanja vlasnika pojedinog vinograda.

52) Danas ovo prezime nalazimo i u obliku Črnja.

53) U popisu vlasnika Zagrada, popisivač ga piše sa slovom »K« — »Kucich«.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	sred-nji	veliki	
54.	Cucich, Gregorio	Drenova	—	—	1	1
55.	Cucich, Mattio	Drenova	1	—	—	1
56.	Cucich, Nicolò	Drenova	1	—	—	1
57.	Curti, Osvaldo, gospodin	Sv. Katarina	—	1	—	1
58.	Dani, Antonio	Rečice	—	1	—	1
59.	Defranceschi, Valentino	Plase (II)	—	—	1	1
60.	Deseppi, Lorenzo	Kozala	1	—	—	1
61.	Diminich (Diminić), udovica	Doli Luki	— 1	1 —	— —	2
62.	Dorcich (Dorčić), Andrea	Drenova	1	—	—	1
63.	Dorcich, Martino	Drenova	1	—	—	1
64.	Dorcich, Mattio	Drenova	1	—	—	1
65.	Dorcich, Pietro	Drenova	1	—	—	1
66.	Emili, gospodin doktor ⁵⁴⁾	Zeniković	—	1	—	1
67.	Enche, Ignazio	Kalvarija	—	1	—	1
68.	Fanello, Battista, Giovanni, gospodin	Kalvarija	1	—	—	1
69.	Fiamin, don	Zeniković	—	1	—	1
70.	Fiamin, Tomaso,	Zeniković	1	—	—	1
71.	Fracassa, Cattarina, udovica	Drenova	—	1	—	1
72.	Francetich (Francetić), Mattio,	Drenova Drenova (II)	— 1	1 —	— —	2
73.	Francetich, Simone	Drenova (II)	1	—	—	1
74.	Francovich, Mattia,	Drenova (II)	—	1	—	1
75.	Francovich, udovica Gregoria,	Drenova (II)	1	—	—	1
76.	Francovich (Franković), Antonio	Drenova	—	1	—	1
77.	Franul, Francesco,	Sv. Andrija	1	—	—	1

54) Radi se o doktoru prava, jer bi inače stajalo »medico« (liječnik).

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	srednji	veliki	
78.	Fumulo, Antonio,	Sv. Andrija	1	—	—	1
79.	Gaus (Gauš), ⁵⁵⁾ plemeniti gospodin kapetan	Sv. Andrija Doli	—	—	1	2
80.	Gerliczi, barun de, gospodin namjesnik	Kozala Drenova	—	—	1	2
81.	Gerliczi, Giuseppe, de	Rečina Kalvarija	—	1	—	2
82.	Giomarini, Saverio,	Rečice Doli Luki	—	1	—	4
83.	Giustini, Ferdinando,	Kozala	—	1	—	1
84.	Golob, kapetan ⁵⁶⁾	Luki Zeniković	—	1	—	2
85.	Grohovaz, (Grohovac) Andrea,	Grohovo	1	—	—	1
86.	Grohovaz, Antonio	Grohovo	—	1	—	1
87.	Grohovaz, don Antonio,	Sv. Katarina	—	1	—	1
88.	Grohovaz, Severio, gospodin	Grohovo	—	1	—	1
89.	Grohovaz, Vincenzo	Grohovo	1	—	—	1
90.	Hlibaz, kolegij ⁵⁷⁾	Luki	—	1	—	1
91.	Host, don Francesco,	Plase	—	1	—	1
92.	Host, Giovanni,	Plase (II)	1	—	—	1
93.	Iellisej (Jellisej), Andrea,	Podbreg	1	—	—	1
94.	Iellisej, Simone,	Podbreg	1	—	—	1
95.	Iencich, plemeniti gospodin	Luki	1	—	—	1
96.	Iuha, don Saverio,	Luki	—	1	—	1
97.	Innamo, udovica	Doli Luki	—	1	—	2

55) To se prezime u Kastavštini javlja i u obliku Gauš.

56) Riječ je o kapetanu broda.

57) AH, VO-4, ISR, LVII (19—21), str. 518. stoji »Dal Collegio Hlibaz«. Upor. V. Ekl, »Historijska toponomastika...«, n. dj., I, Klibac (g. Klibca), str. 266—269.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	sred-nji	veliki	
98.	Kaptol, riječki,	Kozala	—	—	1	4
		Kozala ⁵⁸⁾	—	—	1	
		Plase	—	1	—	
		Drenova (II)	—	1	—	
99.	Kerticza nasljednici Francesca,	Rečina	1	—	—	2
		Plase	1	—	—	
100.	Kertiza (!), ⁵⁹⁾ udovica	Plase (II)	—	—	1	1
101.	Kniffiz, Giacomo, dvornik	Zagrad	1	—	—	1
102.	Kolegij, (vinogradi kolegija),	Brajda	—	—	1	5
		Luki ⁶⁰⁾	—	1	—	
		Ičići	—	—	1	
		Drenova (II)	—	1	—	
		Podbreg, Lopača	—	1	—	
103.	Lajtner (Leitner), Giovanni	Škurinje	—	—	1	1
104.	Lenaz (Lenac), Antonio,	Drenova	1	—	—	2
		Zagrad	—	1	—	
105.	Lenaz, Francesco	Rečice	1	—	—	1
106.	Lenaz, Giovanni	Plase (II)	1	—	—	1
107.	Lenaz, Gregorio,	Brgud	1	—	—	1
108.	Lenaz, Ignazio,	Rečice	1	—	—	1
109.	Lenaz, Martino,	Kozala	—	1	—	1
110.	Loveto, poručnik,	Rečina	—	1	—	1
111.	Lucich (Lučić), Francesco	Pulac	—	—	1	1
112.	Luppi, Giovanni,	Kalvarija	—	1	—	1
113.	Lumaga, kanonik de, ⁶¹⁾	Zeniković	1	—	—	1
114.	Marburg, poručnik de,	Drenova	—	—	1	1

58. Vinograd je ranije bio u vlasništvu udovice *Cavallieri*.

59) Već smo upozorili na nedosljednost popisivača vlasnika vinograda. Vidi prethodni br. 99.

60) U izvoru *L'Orto del Collegio* — vrt kolegija.

61) Prema Poglajenu, »*Memorie cronologiche...*«, n. dj., str. 174—175, to je Antonio Giacomo Lumaga, kanonik koji je umro 1779. godine, a na njegovo upražnjeno mjesto kanonika došao je Nicolò Tudorović.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	srednji	veliki	
115.	Marceglla (Marčelja), Giorgio	Podbreg	—	1	—	1
116.	Mariani, nasljednici de,	Icići	—	1	—	1
117.	Marinich (Marinić), Antonio	Zeniković	—	1	—	1
118.	Marotti, baron de, ⁶²⁾	Luki	1	—	—	1
119.	Marsanich (Maršanić), Cattarina	Grohovo	1	—	—	1
120.	Mauro, udovica	Kozala	1	—	—	1
121.	Michich (Mihić), Antonio	Drenova (II)	1	—	—	1
122.	Mihich, Matio ⁶³⁾	Sv. Katarina Drenova	1 1	— —	— —	2
123.	Miller, Antonio	Luki Zagrad	1 —	— 1	— —	2
124.	Miller, don Saverio,	Luki	—	1	—	1
125.	Miller, udovica	Škurinje	1	—	—	1
126.	Monaldi, Pietro,	Sv. Andrija Luki Icići	1 — —	— 1 —	— — 1	3
127.	Munier, Francesco,	Drenova	1	—	—	1
128.	Mussich (Musić), Giovanni	Rečina	1	—	—	1
129.	Noschi, major de,	Luki	1	—	—	1
130.	Opatice (Monache)	Kozala Doli Luki Kalvarija	— — 1 —	1 1 — 1	— — — —	4
131.	Orlando, Francesco Saverio de, ⁶⁴⁾	Rečice	1	—	—	1

62) Pretpostavljamo da je to barun Giuseppe de Marotti, vidi: G. Poglajen, *isto*, str. 142.

63) Još jedna nedosljednost popisivača vlasnika vinograda.

64) Francesco Saverio de Orlando umro je 1780, a prema navodu G. Poglajena, »*Memorie cronologiche...*«, str. 144, to se desilo, nakon što je 40 godina bio duhovni otac trsatskog samostana.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	srednji	veliki	
132.	Orlando, Saverio de,	Pulac	—	—	1	7
		Skurinj	—	—	1	
		Luki	1	1	—	
		Zeniković	—	—	1	
		Zagrad	—	2	—	
133.	Ottmajer (Ottmaier), ⁶⁵⁾ Lorenzo	Sv. Andrija	1	—	—	1
134.	Paluma, Donato	Zeniković	1	—	—	1
135.	Pasconi, udovica, plemenita gospođa	Sv. Andrija	1	—	—	1
136.	Patuna, don Basilisco,	Rečice	—	1	—	1
137.	Peretti, udovica	Brajda Rečice	1 —	— 1	— —	1
138.	Perich (Perić), Mattio	Kozala	1	—	—	1
139.	Peruchiere, Francesco,	Zagrad	1	—	—	1
140.	Perussich, (Perušić) Giacomo	Podbreg	1	—	—	1
141.	Perussich, Giovanni	Podbreg	1	—	—	1
142.	Perussich, Matteo	Podbreg	1	—	—	1
143.	Pesci, Giacomo	Rečina	—	1	—	1
144.	Petrovich (Petrović) Giovanni	Podbreg	1	—	—	1
145.	Pillepich (Pilepić), Antonio	Brgud	1	—	—	1
146.	Pillepich, Giovanni	Drenova (II)	1	—	—	1
147.	Pillepich, Giuseppe,	Kozala	1	—	—	1
148.	Pillepich, Michele	Drenova (II)	1	—	—	1
149.	Pillepich, don Vincenzo,	Zagrad Plase (II)	— —	1 1	— —	2
150.	Pillepich, Mihić, Giorgio,	Drenova (II)	1	—	—	1
151.	Pisanello, Carlo,	Kalvarija	1	—	—	1
152.	Plenario, Domenico,	Plase	—	1	—	1

65) Ovo bi se prezime moglo transliterirati i sa *Ottmayer*.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	srednji	veliki	
153.	Poglajen, Giovanni	Škurinje	—	—	1	1
154.	Poprar, Mattio,	Kalvarija	1	—	—	1
155.	Princip, Mattio,	Grohovo	1	—	—	1
156.	Pussich (Pušić), Giuseppe,	Drenova	1	—	—	1
157.	Pusti, Mattio,	Drenova	1	—	—	1
158.	Rebuhaz, Antonio,	Kozala	—	1	—	1
159.	Renaldi, udovica	Škurinje	1	—	—	1
160.	Rossi, plemeniti gospodin	Kozala	—	—	1	1
161.	Rubessa (Rubeša), don Antonio	Plase (II)	—	1	—	1
162.	Russich (Ružić), Giovanni,	Kozala	—	1	—	1
163.	Samsa, gospođa de,	Sv. Andrija Škurinje (II)	1 —	— 1	— —	2
164.	Schittar (Šćitar), Andrea,	Rečina	—	1	—	1
165.	Schittar, Gregorio,	Rečina	—	1	—	1
166.	Schittar, udovica Mattia,	Rečina	1	—	—	1
167.	Scrobogna (Škrobonja, Elena // udovica Antonia,	Rečina	1	—	—	1
168.	Scrobogna, udovica Ellena	Rečina	—	1	—	1
169.	Scrobogna, Giorgio, nasljednici	Pulac	1	—	—	1
170.	Scrobogna, Giuseppe,	Drenova	1	—	—	1
171.	Scrobogna, Simone,	Drenova	1	—	—	1
172.	Segnani, Andrea,	Pulac	—	1	—	1
173.	Segnani, Giovanni, e l'altro Andrea Sicchich (Šikić) della Madona de'Carmini ⁶⁶⁾	Kozala	—	—	1	1
174.	Segnani, Giorgio,	Pulac	1	—	—	1
175.	Segnani, Luca,	Pulac	—	1	—	1

66) Radi se bratovštini Madonna del Carmine o dei Bianchi, G. Viezzoli, »Contributi...«, n. dj., a. XIV, Rivista »Fiume«, str. 135—136.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	srednji	veliki	
176.	Sellinar, Michele	Sv. Andrija	1	—	—	1
177.	Seminar, (vinograd Seminara)	Brajda Ičići	—	—	1 1	2
178.	Sestan, Lucia,	Plase	1	—	—	1
179.	Sicchich (Šikić), Andrea,	Kozala	—	1	—	1
180.	Sicchich, Andrea ⁶⁷⁾ l' altro della Madona de'Carmini	Kozala	—	—	1	1
181.	Sichich, Anton (I) ⁶⁸⁾	Kalvarija	1	—	—	1
182.	Sichich, Giuseppe,	Kozala	—	1	—	1
183.	Sichich, Gregorio,	Doli (Buratellovo) ⁶⁹⁾ Kalvarija	—	1 1	—	2
184.	Sichich, Luca	Kozala Kalvarija	—	1 1	—	2
185.	Simich (Simić), rođena Possich (Pošić) Antonia	Škurinje	1	—	—	1
186.	Simotich (Simotić), Lorenzo,	Podbreg	1	—	—	1
187.	Sirolla (Širola), Mattia, nasljednici	Sv. Andrija	—	1	—	1
188.	Slabus, Antonio,	Kalvarija	1	—	—	1
189.	Smoquina (Smokvina), Mattio	Sv. Andrija	1	—	—	1
190.	Sopcich (Sopčić), Antonio,	Kozala	—	1	—	1
191.	Spingarolli, udovica	Plase (II)	—	1	—	1
192.	Spogliati, plemeniti gospodin,	Sv. Andrija	—	1	—	1
193.	Spogliati, udovica de,	Sv. Andrija	—	1	—	1
194.	Steffan (Štefan), Antonio	Plase	1	—	—	1

67) Također iz bratovštine Madonna del Carmine o dei Bianchi. G. Viezzoli, n. dj., ih međutim ne spominje.

68) Popisivač je u pisanju prezimena Šikić pokazao potpunu nedosljednost, pa ga piše čas »Sicchich«, a čas »Sichich«.

69) Prema izvoru to je nekada bilo Buratellovo (*fù Buratellovo*).

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	srednji	veliki	
195.	Steffan, Giacomo,	Drenova (II)	1	—	—	1
196.	Steffan, Giovanni,	Kozala	1	—	—	1
197.	Steffan, Gregorio,	Drenova (II)	1	—	—	1
198.	Steffan, Maria, udovica	Zeniković	1	—	—	1
199.	Steffan, Mattio,	Brgud	1	—	—	1
200.	Steffan Subetich (Subetić), Giacomo,	Podbreg	1	—	—	1
201.	Steffan, Verbaz, Antonio	Škurinje	—	1	—	1
202.	Stemberg, Francesco,	Plase	—	1	—	1
203.	Stemberg, nasljednici de,	Ičići	—	1	—	1
204.	Studenaz (Studenac), Mattio,	Sv. Andrija	1	—	—	1
205.	Stuva, Antonio,	Rečina	—	1	—	1
206.	Summacampagna, Francesco,	Pulac	—	1	—	1
207.	Superina (Šuperina), Antonio	Pulac	1	—	—	1
208.	Superina, Antonio, drugi ⁷⁰⁾	Pulac	1	—	—	1
209.	Superina, Giacomo,	Pulac	1	—	—	1
210.	Superina, Giorgio,	Mihačeva draga	—	1	—	1
211.	Superina, Giorgio, nasljednici	Pulac	1	—	—	1
212.	Superina, Giovanni,	Mihačeva draga	—	1	—	1
213.	Superina, Gregorio,	Mihačeva draga Škurinje (II)	— 1	1 —	— —	— 2
214.	Superina, Margheritte,	Mihačeva draga Škurinje (II)	— 1	— —	1 —	— 2
215.	Superina, Mattio,	Pulac	1	—	—	1
216.	Superina, Michele,	Pulac	1	—	—	1
217.	Susani (Suzanić), Marco,	Škurinje (II)	—	—	1	1

70) U izvoru »Antonio Superina l'altro«, na taj način je popisivač označio i drugog vlasnika vinograda u predjelu Pulac.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukupan broj
			mali	sred-nji	veliki	
218.	Suilocossi (Svilokos), ⁷¹⁾ Arhiđakon de,	Luki Drenova	1 —	— —	— 1	2
219.	Taborich (Taborić), Antonio, Proto	Brajda	1	—	—	1
220.	Troiier, Giuseppe de, ⁷²⁾	Brajda Luki	— —	— 1	— —	2
221.	Tiblas (Tibljaš), Michele ⁷³⁾	Drenova (II)	1	—	—	1
222.	Thian (Tijan), Carlo	Kozala Škurinje	— 1	1 —	— —	2
223.	Tomicich, (Tomičić) Francesco,	Kalvarija	1	—	—	1
224.	Tomicich, Tomaso,	Plase	—	1	—	1
225.	Troissi, de, rođena Spogliati, Mussinich (Musinić), Andrija, njen kolon	Sv. Andrija	—	1	—	1
226.	Tudorovich (Tudorović), Simone,	Doli	—	1	—	1
227.	Udruženje šećera, (La Compagnia de Zuccari), ⁷⁴⁾	Brajda Sv. Andrija	1 —	— 1	— —	2
228.	Valcich (Valčić), Simone,	Zeniković	—	1	—	1
229.	Vitnich (Vitnić), plemeniti gospodin, sada Bratovština crkvice ⁷⁵⁾	Sv. Andrija	—	—	1	1
230.	Vlach, don Antonio, nasljednici	Rečina	—	—	1	1
231.	Vratar Michele	Sv. Andrija	1	—	—	1
232.	Zaccaria (Zakarija, Zaharija), Giorgio,	Sv. Andrija	1	—	—	1

71) Prema G. Poglajenu »*Memorie cronologiche...*«, n. dj., str. 174—175, to je arhiđakon Pietro Francesco Svilocossi, koji je od 1774. godine bio opat sv. Jakova u Opatiji (S. Giacomo al Palo).

72) Ovo prezime nalazimo još kao »Troier« ili »Troyer«.

73) Prema »*Historijskoj toponomastici...*«, n. dj., V. Ekl, II, str. 244, ovo se prezime od 1801. godine spominje kao »Tiblias«. Lokalitetu je prema svemu sudeći, dakle, ime dalo prezime *Tibljaš*, koje u našem popisu zatičemo još 1775. godine.

74) Rafinerija šećera u Rijeci osnovana je 1750. godine.

75) Bratovština crkvice sv. Andrije.

Red. broj	Vlasnik vinograda	Predio	Vinograd			ukup. broj
			mali	srednji	veliki	
233.	Zanchi, Antonio de,	Škurinje Plase (II)	— —	— 1	1 —	2
234.	Zanchi, Antonio Michiel de, ⁷⁶⁾	Hlibac	1	—	—	1
235.	Zanchi, Giacomo de,	Škurinje	—	—	1	1
236.	Zanchi, Michelina de, udovica	Plase Zagrad Plase (II)	— — 1	— 1 —	1 — —	3
237.	Zanchi, Sigismondo de,	Luki	2	—	—	2

Završne napomene

Iz svega naprijed iznesenog vidljivo je da su dva popisa vlasnika vinograda na području Rijeke i Podbrega, koji su urađeni 20. ožujka 1775. godine izvor osebnih podataka o vinogradarstvu u posljednjoj četvrtini XVIII stoljeća na području današnjeg grada Rijeke. Budući da popisi donose podatke o zatečenom stanju početkom 1775. godine, to nam ujedno daje mogućnost za pretpostavku, da situaciju iz 1775. godine prenesemo i za nekoliko godina unaprijed, kao i nekoliko godina unatrag. U tom smislu, uzgredno navodimo posljednji podatak o veličini riječke desetine, samo za vino, za godine 1791. do 1799. U tom razdoblju ubrano je prosječno godišnje na riječkom području, uključivši i Podbreg, 608 vedara (orna) vinske desetine. A svaka orna ili vedro sadržavala je količinu od 53,8 litara, iz čega slijedi da je tadašnji prosjek ubrane vinske desetine iznosio ukupno 32.710,4 litre vina.^{76a)} Dakako, posve je prirodno da su se u tom razdoblju neka odstupanja mogla i desiti zbog prodaje, nasljeđivanja, zavještavanja pojedinih vinograda, ili pak sporog širenja Rijeke izvan i na domak gradskih zidina. Osim toga, a s obzirom na spori uspon privrednih aktivnosti u to doba, treba pretpostaviti, da se zatečeno stanje iz 1775. u pogledu vinograda, nije mnogo mjenjalo 80-tih godina XVIII stoljeća.

Iako su naši izvori, sami po sebi kao građa vrlo oskudni, iz njihove se analize, a uz pomoć komparativne literature, ipak mogu nazrijeti neki podaci, koji doprinose rasvjetljavanju vinogradarstva u povijesti Rijeke.

76) Taj je vinograd na licitaciji kupio Antonio Michel de Zanchi, ali se ne navodi od koga i za koju cijenu. Upor. posljednji dopisani navod popisa podbreških vlasnika vinograda.

76a) Vidi: D. Klen, »Feudalna desetina...«, n. dj., str. 298. i bilj. 38.

U prvome redu naši su popisi prvorazredna vrela za upoznavanje svih vlasnika riječkih vinograda na području Rijeke i Podbrega. U njima se susrećemo s nizom predstavnika poznatih riječkih obitelji, na jednoj strani, i velikim brojem vlasnika vinograda koji su pripadali slavenskoj etničkoj skupini. S druge pak strane, popisi nam daju uvid u stvarno stanje i broj vinograda u predjelima Rijeke i Podbrega. Pozamašan broj vlasnika vinograda — 237, koji je porazmješten na svega 299 vinograda, ukazuje na veliku rascjepkanost posjeda. Na to ukazuje i brojčano stanje na osnovi ubilježениh veličina vinograda — 148 malih, 113 srednjih i 38 velikih vinograda. Raznolika je i društvena struktura vlasnika vinograda. U prvom redu među vlasnicima riječkih vinograda zatičemo ponajviše osoba koji uz svoje ime nemaju nikakvih podataka o nekom društvenom statusu, a potom slijede oni koji su taj status stekli (izvori ih imenuju sa »*signore*«), te predstavnike starog plemstva, koji su uz crkvu, predstavnike crkve i crkvene organizacije držali u svome vlasništvu, najveće vinograde. Povremeno popisivač vinograda nas obavještava i o zanimanjima pojedinih vlasnika vinograda, pa tako susrećemo jednog doktora pravnih nauka, kapetane brodova, stolare, kovače, vojna lica, namjesnika i dr. Uz muškarce niz je ženskih osoba bilo vlasnikom vinograda, uglavnom naslijedivši ga od svojih pokojnih muževa. Neki su se vinogradi nasljeđivanjem i dijelili, pa tako zatičemo po dva vlasnika onoga što je nekad posjedovao jedan vlasnik. U nekim slučajevima jedan je vinograd bio u vlasništvu dvije osobe, a u jednom slučaju vinograd je obrađivao kolon.

Sve naprijed izloženo čini tek jednu od sastavnih karakteristika životne svakodnevice jednog dijela stanovništva Rijeke i njene bliže okolice 1775. godine. U tom smislu treba shvatiti i dva dokumenta s popisom vinograda i njihovih vlasnika na području Rijeke i Podbrega od 20. ožujka 1775. godine, koji se na slijedećim stranicama po prvi put objavljuju.

PRILOG I
COPIA

Nota	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
formata ai 20./!/ Marzo l'anno 1775./!/ di tutte le Vigne poste nel Territorio di Fiume, delle quali sono i seguenti Possessori. ⁷⁷⁾			
Brajda			
Nobile Signora Vedova Peretti	1	—	—
Proto Antonio Taborich	1	—	—
Nobile Signor Antonio Vito Barcich	—	1	—
Vigna del Collegio	—	—	1
Vigna del Seminario	—	—	1
R. R. P. P. ⁷⁸⁾ Agostiniani	—	—	1
Nobile Signor Giuseppe de Troijer	—	—	1
La Compagnia [!] de Zuccari	1	—	—
Recsize			
Signor Antonio Dani	—	1	—
Don Basilisco Patuna	—	1	—
Nobile Signora Vedova Peretti	—	1	—
Nobile Signor Francesco Saverio de Orlando	1	—	—
Ignazio Lenaz	1	—	—
Francesco Lenaz	1	—	—
Nobile Signor Saverio Giomarini	—	1	—
S. Andrea			
Nobile Signora Vedova Pasconi	1	—	—
509 ⁷⁹⁾			
Nobile Signor Francesco Franul	1	—	—
Nobile Signora Vedova de Spogliati	—	1	—
Signora de Samsa	1	—	—
Nobile Signor Cellebrini	1	—	—
La Compagnia de'Zuccari	—	1	—
Nobile Signor Pietro Monaldi	1	—	—
Nobile Signor Spogliati	—	1	—
Mattio Smoquina	1	—	—
Nobile Signor Vitnich, ora la Confraterna della Capella	—	—	1

77) Budući da smo već prethodno donijeli niz pojašnjenja koja se odnose na naše izvore, to ćemo se ovdje ograničiti samo na najnužnije opaske. Očite propuste popisivača označili smo /!/.

78) Reverendi Padri.

79) Oznake broja stranice ostavili smo kao u izvoru.

	Vigna		
	Picola	mezzana	Grande
Nobile Signor Capitano Gaus	—	—	1
Signor Capitano Berson	—	1	—
Magistro Giuseppe Bontich fabro	—	—	1
Eredi quondam Mattia Sirolla	—	1	—
Nobile Signora de Troissi, nata Spogliati, suo Colono Andrea Mussinich	—	1	—
Giorgio Zaccaria	1	—	—
Reverendissimo Signor Canneo de Benzoni	1	—	—
Antonio Fumulo (!/)	1	—	—
Mattio Studenaz	1	—	—
Michele Vratar	1	—	—
Don Giacomo Blecich	—	1	—

510

Michele Sellinar	1	—	—
Lorenzo Blassich	1	—	—
Lorenzo Ottmajer	1	—	—

Cosale

Giovanni Steffan	1	—	—
Signor Girolamo Baccich	—	1	—
Martino Lenaz	—	1	—
Lorenzo Deseppi (!/)	1	—	—
Nobile Signor Carlo Thian	—	1	—
Giovanni Russich	—	1	—
R. P. P. P. Agostiniani	—	—	1
Venerabile Capitolo di Fiume	—	—	1
Mattio Blassich	—	—	1
R. R. P. P. Agostiniani	—	1	—
Antonio Rebugaz	—	1	—
Frajle Cattarina de Bardarini	—	1	—
Nobile Signor Rossi	—	—	1
Signor Luogotenente Barone de Gerliczi	—	—	1
Giuseppe Sichich	—	1	—
Signor Ferdinando Giustini	—	1	—
Nobile Signor Antonio Barcich	—	1	—
Vedova Signora Cavallieri, ora Venerabile Capitolo di Fiume	—	—	1
Don Antonio Cucich	—	1	—

511

Giuseppe Pillepich	1	—	—
Luca Sicchich	—	1	—
Andrea Sicchich	—	1	—
Giovanni Segnani, e l'altro Andrea Sicchich della Madona de'Carmini	—	—	1

	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
Andrea Blassich	1	—	—
Antonio Sopcich	—	1	—
Mattio Perich	1	—	—
Vedova Signora Mauro	1	—	—
Miheuzova Draga			
Michele Superina	—	—	1
Mattio Superina	—	1	—
Gregorio Superina	—	1	—
Giorgio Superina	—	1	—
Dolli			
Nobile Signora Vedova Diminich	—	1	—
Giovanni Brussar	1	—	—
R. R. M. M. Monache	—	1	—
Nobile Signor Capitano Gaus	—	1	—
Reverendissimo Signor Canneo de Benzoni	—	1	—
Nobile Signor Saverio Giomarini	—	1	—
Nobile Signor Simone Tudorovich	—	1	—
512			
Vedova Signora Innamo	—	1	—
Gregorio Sichich fù Buratellovo	—	1	—
Pullaz			
Nobile Signor Saverio de Orlando	—	—	1
Luca Segnani	—	1	—
Andrea Segnani	—	1	—
Giorgio Segnani	1	—	—
Signor Francesco Summacampagna	—	1	—
Eredi quondam Giorgio Scrobogna	1	—	—
Francesco Lucich	—	—	1
Giovanni Superina	1	—	—
Eredi di Margheritta Superina	1	—	—
Antonio Superina	1	—	—
Giacomo Superina	1	—	—
Altro Antonio Superina	1	—	—
Eredi quondam Giorgio Superina	1	—	—
Santa Catarina			
Signor Domenico Callar	1	—	—
Magistro Giovanni Affrich fabro	—	1	—
Don Antonio Grohovaz	—	1	—

	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
513			
Signor Girolamo Baccich	—	1	—
Giacomo Bellen	—	1	—
Giorgio Bellen	—	1	—
Andrea Bellen	—	1	—
Mattio Bellen	—	1	—
Mattio Michich	1	—	—
Simone Blassich	1	—	—
Signor Osvaldo Curti	—	1	—
Rescine			
Eredi quondam Don Antonio Vlach	—	—	1
Andrea Schittar	—	1	—
Gregorio Schittar	—	1	—
Signor Antonio Stuva	—	1	—
Signor Giacomo Pesci	—	1	—
Vedova Ellena Scrobogna	—	1	—
Giovanni Mussich	1	—	—
Vedova quondam Mattia Schittar	1	—	—
Nobile Signor Giuseppe de Gerliczi	—	1	—
Vedova Elena quondam Antonio Scrobogna	1	—	—
Signor Tenente Loveto	—	1	—
Eredi quondam Signor Francesco Kerticza	1	—	—
514			
Grohovo			
Signor Conte de Badiani	—	—	1
Signor Saverio Grohovaz	—	1	—
Vicenzo Grohovaz	1	—	—
Antonio Grohovaz	—	1	—
Andrea Grohovaz	1	—	—
Vedova Cattarina Marsanich	1	—	—
Vedova Lucia Benzan	1	—	—
Mattio Princip	1	—	—
Drenova			
Nobile Signor Tenente Collonelo de Marburg	—	—	1
Gregorio Cucich	—	—	1
Giacomo Cucich	—	1	—
Antonio Cucich	—	1	—
Mattio Cucich	1	—	—
Nicolò Cucich	1	—	—
Mattio Mihich	1	—	—

	Vigna		
	Picola	Mediocre	Grande
Signor Pietro Craglich	—	1	—
Nobile Signor Francesco Munier	1	—	—
Mattio Francetich	—	1	—
Antonio Lenaz	1	—	—

515

Reverendissimo Signor Arcidiacomo de Suilocosi	—	—	1
Vedova Signora Cattarina Fracassa	—	1	—
Signor Luogotenente Barone de Gerliczi	—	—	1
Antonio Francovich	—	1	—
Mattio Dorcich	1	—	—
Martino Dorcich	1	—	—
Andrea Dorcich	1	—	—
Pietro Dorcich	1	—	—
Michele Benass	1	—	—
Vedova quondam Giacomo Benass	1	—	—
Giuseppe Pussich	1	—	—
Giuseppe Scrobogna	1	—	—
Simone Scrobogna	1	—	—
Mattio Pusti	1	—	—

Scurigne

Antonio ⁸⁰⁾ Steffan Verbaz	—	1	—
Nobile Signora Vedova quondam Giacomo de Zanchi	—	—	1
Nobile Signor Saverio de Orlando	—	—	1
Signor Cristofforo Brancovich	—	—	1
Nobile Signor Antonio de Zanchi	—	—	1
Vedova Signora Antonia Simich nata Possich	1	—	—

516

Signor Giovanni Lajtner	1 ⁸¹⁾	—	1
Vedova Signora quondam Renaldi	1	—	—
Nobile Signor Carlo Thian	1	—	—
Vedova Signora Miller	1	—	—
Signor Giovanni Poglajen	—	—	1
Nobile Signor Antonio Barcich	—	1	—

80) Popis na ovom mjestu zaprljan. Na osnovu prvog, drugog i posljednjeg slova zaključujemo da je upisivač upisao ime Ant^o, što je skraćena od Antonio.

81) Uz Giovanni Lajtnera popisivač je unio podatak da posjeduje jedan mali i jedan veliki vinograd. Nakuadno prekrizhen je broj 1 u rubrici mali vinogradi.

Plasse	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
Signor Francesco Stemberg	—	1	—
Signor Tomaso Tomicich	—	1	—
Signor Domenico Plenario	—	1	—
Venerabile Capitolo di Fiume	—	1	—
Nobile Signora Vedova Michelina de Zanchi	—	—	1
Giovanni e Giorgio Blassich de' Rugovize	—	1	—
Vedova Lucia Blassich	1	—	—
Don Francesco Host	—	1	—
Lucia Sestan	1	—	—
Antonio Steffan	1	—	—
Eredi quondam Francesco Kertiza	1	—	—
Lucche			
L'Orto del Collegio	—	1	—
Nobile Signor Pietro Monaldi	—	1	—
Don Saverio Tuha	—	1	—
Nobile Signor Antonio Barcich	1	—	—
517			
Nobile Signor Iencich	1	—	—
Nobile Signor Saverio de Orlando	1	1	—
Signora Vedova Innamo	1	—	—
Signora Vedova Chergne	1	—	—
Don Saverio Miller	—	1	—
Reverendissimo Signor Archidiacono de Svilocossi	1	—	—
Nobile Signor Sigismondo de Zanchi	2	—	—
Signor Antonio Miller	1	—	—
Nobile Signora Vedova Diminich	1	—	—
Nobile Signor Maggior de Noschi	1	—	—
Signor Barone de Marotti	1	—	—
Nobile Signor Saverio Giomarini	1	1	—
Signor Capitano Golob	—	1	—
R. R. M. M. Monache	1	—	—
Nobile Signor Giuseppe de Troijer	—	1	—
R. R. P. P. Agostiniani	—	2	—
Dal Collegio Hlibaz	—	1	—
Zenicovich			
Nobile Signor Antonio Barcich	1	—	1
Nobile Signor Buzi ⁸²⁾	1	—	—

82) Popisivač je u prvi mah upisao Ruzi, što je potom prepravio u Buzi.

	Vigna		
	Picola	Mediocre	Grande
Signor Capitano Golob	—	1	—
Nobile Signor Saverio d'Orlando	—	—	1
Signor Dotor Emili	—	1	—

518

Don Fiamin	—	1	—
Tomaso Fiamin	1	—	—
Donato Paluma	1	—	—
Antonio Marinich	—	1	—
Antonio Brussar	1	—	—
Maria Vedova quondam Steffan	1	—	—
Reverendissimo Signor Canonico de Lumaga	1	—	—
Simone Valcich	—	1	—

Zagrad

Nobile Signor Saverio de Orlando	—	2	—
Signor Antonio Miller	—	1	—
Nobile Signor Antonio Barcich	1	—	—
Giacomo Kniffiz Duornico	1	—	—
Don Vincenzo Pillepich	—	1	—
Antonio Lenaz	—	1	—
Don Antonio Kucich !/!	1	—	—
Francesco Peruchiere	1	—	—
Nobile Signora Vedova Michelina de Zanchi	—	1	—
R. R. P. P. Agostiniani	—	1	—

Monte Calvario

Signor Giovanni Battista Fanello	1	—	—
Nobile Signor Giuseppe Gerliczi	1	—	—

519

Francesco Tomicich	1	—	—
Signor Carlo Pisanello	1	—	—
R. R. M. M. Monache	—	1	—
Mattio Poprar	1	—	—
Ignazio Enche Marangone	—	1	—
Giovanni Luppi	—	1	—
Antonio Slabus	1	—	—
Gregorio Sichich	—	1	—
Luca Sichich !/!	—	1	—
Anton Sichich !/!	1	—	—

	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
Izichi			
Vigna del Collegio	—	—	1
Vigna del Seminario	—	—	1
Nobile Signor Pietro Monaldi	—	—	1
Eredi Nobili de Mariani	—	1	—
Eredi Nobili de Stemberg	—	1	—

520

PRILOG II

Nota	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
formata ai 20. (!) Marzo l'anno 1775. (!) di tutte le Vigne poste nel Territorio di Podbreg, delle quali sono i seguenti Possessori			

Bergud

Michele Bontich	1	—	—
Martino Bontich	1	—	—
Giuseppe Bradicich	1	—	—
Mattio Steffan	1	—	—
Gregorio Lenaz	1	—	—
Antonio Pillepich	1	—	—

Plasse

Giovanni Lenaz	1	—	—
Nobile Signora Vedova Spingarolli	—	1	—
Nobile Signor Antonio de Zanchi	—	1	—
Don Vincenzo Pillepich	—	1	—
Signora Vedova Kertiza	—	—	1
Mattio Blecich Lebbetich	1	—	—
Giovanni Carmen	1	—	—
Don Antonio Rubessa	—	1	—
Giovanni Host	1	—	—
Signor Valentino Defranceschi	—	—	1
Nobile Signora Vedova Michelina de Zanchi	1	—	—

521

Scurigne

Nobile Signor Antonio Barcich	1	—	—
Nobile Signor Marco Sussani	—	—	1
Signor Samsa	—	1	—

	Vigna		
	Piccola	Mediocre	Grande
Michele Superina	1	—	—
Mattio Superina	1	—	—
Vedova quondam Antonio Cergnar	1	—	—

Drenova

Venerabile Capitolo di Fiume	—	1	—
Gregorio Steffan	1	—	—
Matteo Blassich	1	—	—
Antonio Michich	1	—	—
Giorgio Pillepich mihich !	1	—	—
Giovanni Pillepich	1	—	—
Michele Pillepich	1	—	—
Vedova quondam Gregorio Francovich	1	—	—
Matteo Francetich	1	—	—
Giacomo Steffan	1	—	—
Simone Francetich	1	—	—
Matia Francovich	—	1	—
Vigna del Collegio	—	1	—
Matteo Cergnar Caran	1	—	—
Matteo Cergnar Cablar	1	—	—
Vedova quondam Gregorio Cergnar	1	—	—

522

Michele Tiblas	1	—	—
Matteo Cergnar Seiz	1	—	—
Bartolomio Cergnar	—	1	—

Podbreg

Vedova quondam Simone Blassich	1	—	—
Giuseppe Blassich	1	—	—
Matteo Blassich	1	—	—
Giorgio Blassich	1	—	—
Giovanni Petrovich	1	—	—
Antonio Cergnar	1	—	—
Matteo Perussich	1	—	—
Giacomo Steffan subetic ⁸³⁾	—	1	—
Simone Iellisej /Jellisej!/ Andrea Iellisej	1	—	—
	1	—	—

83) Ovaj je nadimak gotovo jednak nadimku Čubetić kojeg u Zametu zatičemo u prošlom stoljeću, a u sjećanju nekih Zamećana zadržao se do danas.

	Vigna		
	Picola	Mediofre	Grande
Giorgio Marceglja ⁸⁴⁾	—	1	—
Vedova Mattea Cergnar	1	—	—
Giovanni Perussich ⁸⁵⁾	1	—	—
Giacomo Perussich	1	—	—
Giovani Cergnar Matzan	1	—	—
Mattio Cergnar Matzan	1	—	—
Lorenzo Simotich	1	—	—
Lopaza del Collegio	—	1	—
Vigna Hlibaz, comprata in licitazione dal Ser Michiel Antonio de Zanchi	1	—	—

523

RIASSUNTO

LE VIGNE FIUMANE NEL 1775.

L'articolo è dedicato alla pubblicazione di due elenchi delle vigne e dei loro proprietari nel «Territorio di Fiume» e nel «Territorio di Podbreg». Gli elenchi sono stati compilati il 20 marzo 1775 e custoditi nell'archivio che un tempo apparteneva al collegio gesuita di Fiume, mentre adesso sono depositati presso l'Archivio di Croazia a Zagabria.

Gli elenchi delle vigne di Fiume ci giungono trascritti dall'originale. In base ai dati presentatici è possibile verificare la condizione della viticoltura nel 1775 nel territorio di Fiume e Podbreg, territori ancor'oggi nel circondario della città di Fiume. Tralasciando i particolari dei fatti politici dell'ultimo quarto del XVIII secolo, l'autore si sofferma a spiegare tutti i dati dei due elenchi originali. In questo senso si elabora, in particolare, il numero e la relativa grandezza delle vigne e si analizza lo stato sociale e la condizione etnica dei loro proprietari. Le fonti apportane dati per 299 vigne che furono in possesso di 237 proprietari. Nel sopraccitato territorio c'erano 148 piccole, 113 medie e 38 grandi vigne. Un gran frazionamento della superficie di terra coltivate a vigne diventa palese anche dal numero dei loro proprietari. Con un elenco separato dei proprietari delle vigne vengono accertate 237 persone in possesso di qualche vigna. Accanto agli abitanti di Fiume e di Podbreg, come proprietari troviamo la chiesa, rappresentanti ecclesiastici e organizzazioni ecclesiastiche, e anche la «Compagnia di zucchero». Le fonti ci permettono con i dati sopraccitati ed alcuni altri di osservare lo stato in cui si trovano a quel tempo le vigne di Fiume e dei suoi dintorni, e in tal modo, nonostante la mancanza di certi dati esse rappresentano un contributo per la conoscenza della storia di Fiume negli anni 80 del XVIII secolo.

84) Prezime Marčelja popisivač je prepravljao u nekoliko navrata pa se ono može transkribirati i kao Marcella, Marceglja. To međutim ništa ne mijenja na stvari.

85) Početno je stajalo Berussich, a potom je naknadno prepravljano u Perussich.